

ความฉลาดรู้ทางการเงินของครู Financial literacy of teachers

ทศวรรต มณีแก้ว

Todsawat Maneekaew

โรงเรียนบ้านห้วยเตือเหนือ

Ban Huai Duea Nuea School, Thailand

Corresponding author. Email: todsawat@gmail.com

(Received: September 1, 2025; Revised: September 10, 2025; Accepted: September 13, 2025)

บทคัดย่อ

ความฉลาดรู้ทางการเงินในงานวิจัยนี้พิจารณาจาก 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้ทางการเงินพื้นฐาน ทักษะการบริหารจัดการทางการเงิน เจตคติและค่านิยมทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และการตัดสินใจทางการเงิน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจะใช้ดัชนีลำดับความจำเป็น (PNI Modified) เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องเร่งพัฒนา ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับคือ ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาบุคลากรครูในระดับเขตพื้นที่อย่างตรงจุด และได้แนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนซึ่งบูรณาการองค์ประกอบของการพัฒนาครู (TPD) ที่สำคัญ 5 ด้านเข้าด้วยกัน การพัฒนาดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของครู เพื่อให้ครูสามารถเป็นแบบอย่างด้านการจัดการทางการเงินที่ดีแก่ผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ความฉลาดรู้ทางการเงิน

Abstract

This Financial Literacy is examined across five core components: Financial Knowledge, Financial Management Skills, Financial Attitudes & Values, Financial Behavior, and Financial Decision-Making. The Priority Needs Index (PNI Modified) will be used to prioritize necessary development areas. The anticipated outcomes include empirical data for strategic personnel development planning at the district level, leading to clear development guidelines integrating five key components of Teacher Professional Development (TPD). This development is crucial for enhancing teachers' economic stability and quality of life, enabling them to serve as authentic role models for students and the community regarding sound financial management.

Keywords : Financial Literacy

1. บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินกลายเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน **ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)** จึงถูกยอมรับว่าเป็น "**ทักษะแห่งศตวรรษ**" ที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับการรู้หนังสือ

และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2022) นิยามความฉลาดรู้ทางการเงินว่าคือ ความสามารถในการเข้าใจแนวคิดพื้นฐานทางการเงิน การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการกำหนดพฤติกรรมทางการเงินที่รับผิดชอบ งานวิจัยหลายชิ้นชี้ว่า ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจในระยะยาว ทั้งในด้านการออม การลงทุน การบริหารหนี้ และการวางแผนเกษียณ

ในบริบทของวิชาชีพครู ความฉลาดรู้ทางการเงินมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากครูต้องปฏิบัติบทบาทสองด้าน คือ การเป็นผู้บริหารจัดการการเงินของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และการเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมทางการเงินแก่ผู้เรียนในระยะยาว องค์ประกอบหลักของความฉลาดรู้ทางการเงินที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน ทักษะและพฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน อย่างไรก็ตาม แม้ครูจะเป็นผู้มีการศึกษาสูงและเป็นผู้กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่กลับประสบปัญหาทางการเงินเรื้อรัง รายงานของธนาคารแห่งประเทศไทย (2566) พบว่า ครูไทยมากกว่า 80% มีภาระหนี้สิน โดยส่วนใหญ่เกิดจากการกู้ยืมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดวินัยในการใช้จ่ายและไม่มีแผนทางการเงินที่ชัดเจน งานวิจัยยังพบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับการอบรมด้านการเงิน และไม่มั่นใจในการจัดการการเงินของตนเอง ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินในกลุ่มครูจึงจำเป็นต้องออกแบบให้ครอบคลุมถึงการเสริมสร้างทักษะปฏิบัติ เจตคติที่ถูกต้อง และกระบวนการสะท้อนคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างลึกซึ้ง

ภาครัฐตระหนักถึงปัญหานี้และได้กำหนดนโยบายเชิงรุก เช่น โครงการ "สถานี่แก้หนี้ครู" และ "มหกรรมการเงินเพื่อครูไทย" เพื่อให้คำปรึกษา ปรับโครงสร้างหนี้ และฝึกอบรมทักษะทางการเงินอย่างครบวงจร นอกจากนี้ยังมีการเสนอให้บรรจุความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรอบรมครูตามมาตรฐานของ OECD เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเงินที่ยั่งยืน

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ทางการเงิน

2.1 ความหมายของความฉลาดรู้ทางการเงิน

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) นิยาม Financial Literacy ว่าเป็น การผสมผสานระหว่างความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ (Attitudes) และพฤติกรรม (Behaviours) ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน

OECD (2022) ยังเน้นว่า Financial Literacy หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจแนวคิดพื้นฐานทางการเงิน การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการกำหนดพฤติกรรมทางการเงินที่รับผิดชอบ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) นิยาม Financial Literacy ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติทางการเงินอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อจัดการทรัพยากรทางการเงินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการใช้จ่าย การออม การลงทุน และการวางแผนทางการเงินในอนาคต

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2565) นิยาม Financial Literacy ว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางการเงิน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและการดำเนินชีวิตทางการเงินที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระยะยาว

Remund (2010) ชี้ว่า Financial Literacy เป็นการวัดระดับความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานทางการเงิน และความสามารถในการใช้ข้อมูลนั้นในการบริหารจัดการทางการเงินส่วนบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินในระยะสั้น และระยะยาว

2.2 องค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงิน

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงินจากทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ (เช่น OECD, Remund, Lusardi and Mitchell, วศมน ใจชื่น) และได้กำหนดให้ความฉลาดรู้ทางการเงินของครูประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. **ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)** ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานทางการเงิน เช่น รายรับ-รายจ่าย การออม ดอกเบี้ย เงินเฟ้อ การวางแผนเกษียณ ภาษี และประกันภัย
2. **ทักษะการบริหารจัดการทางการเงิน (Financial Management Skills)** ความสามารถในการจัดทำงบประมาณรายเดือน วางแผนรายจ่าย สร้างเป้าหมายทางการเงิน และควบคุมการใช้จ่าย
3. **เจตคติและค่านิยมทางการเงิน (Financial Attitudes and Values)** ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน ความมั่งคั่ง ความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง
4. **พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)** การกระทำที่แสดงออกในการใช้จ่าย การออม การลงทุน การก่อหนี้ และการจัดการทางการเงินในชีวิตจริง
5. **การตัดสินใจทางการเงิน (Financial Decision-Making)** ความสามารถในการเปรียบเทียบข้อมูล วิเคราะห์ความเสี่ยง และตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมทางการเงินในแต่ละสถานการณ์

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้ทางการเงินของครู

- 3.1 **ปัจจัยด้านบุคคล** เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทางการเงิน และรายได้ ครูที่มีการศึกษาสูงสามารถเข้าใจข้อมูลทางการเงินที่ซับซ้อนได้ดีกว่า ขณะที่ประสบการณ์ช่วยพัฒนาความรู้เชิงปฏิบัติ
- 3.2 **ปัจจัยด้านวิชาชีพ** การพัฒนาวิชาชีพครู (TPD) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเงิน เช่น หลักสูตรอบรมการจัดการงบประมาณ หรือโครงการ "สถานีแก้หนี้ครู" การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดมีผลอย่างมากต่อการเพิ่มความฉลาดรู้ทางการเงินและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- 3.3 **ปัจจัยด้านเทคโนโลยี** การเข้าถึงแพลตฟอร์มดิจิทัลทางการเงิน (FinTech) และแอปพลิเคชันจัดการการเงิน ช่วยให้ครูบริหารการเงินได้สะดวกและโปร่งใสมากขึ้น แต่ครูที่ขาดทักษะดิจิทัลอาจเผชิญกับอุปสรรคจากความซับซ้อนของเครื่องมือเหล่านี้
- 3.4 **ปัจจัยทางสังคมและครอบครัว** ครอบครัวเป็น "โรงเรียนทางการเงินแห่งแรก" โดยทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงินของพ่อแม่มีผลต่อบุตรหลาน นอกจากนี้ แรงกดดันทางสังคม เช่น ภาระการค้ำประกันหนี้ อาจเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ครูเกิดปัญหาทางการเงิน

4. กรอบแนวทางการพัฒนาครู

การสังเคราะห์วรรณกรรมและทฤษฎีได้ระบุองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับแนวทางการพัฒนาครู (Teacher Professional Development: TPD) เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยใช้เกณฑ์ความถี่ในการปรากฏในงานวิจัย ซึ่งพบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญและถูกใช้ในการวิจัยนี้มี 5 ด้านหลัก ได้แก่

1. **ความรู้และทักษะวิชาชีพ (Professional Knowledge and Skills)** เน้นการพัฒนาความรู้เชิงลึกทั้งด้านเนื้อหาวิชาและการจัดการทางการเงินส่วนบุคคลที่สามารถนำไปใช้ได้จริง
2. **เจตคติและค่านิยมวิชาชีพ (Professional Attitudes and Values)** เป็นองค์ประกอบที่กำหนดคุณภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของครูและการเป็นแบบอย่างทางการเงินที่ดีแก่ผู้เรียน

3. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communities: PLC) เป็นกลไกสำคัญในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาการจัดการทางการเงินในบริบทจริงของโรงเรียน
4. การประเมินผลและสะท้อนกลับ (Evaluation and Reflective Feedback) เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบความก้าวหน้า และช่วยให้ครูตระหนักถึงจุดที่ต้องปรับปรุงในด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรมทางการเงิน
5. การสนับสนุนเชิงนโยบายและทรัพยากร (Policy and Resource Support) เป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาครูอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีข้อจำกัด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

วศมน ใจชื่น และพงษ์ลลิตา เพชรผล (2566) พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เจตคติทางการเงินสูงสุด รองลงมาคือ พฤติกรรมทางการเงิน และความรู้ทางการเงินต่ำสุด ซึ่งสะท้อนว่าครูตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัยมากกว่าความรู้เชิงทฤษฎี

ธิติ ธาราสุข (2566) ได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้าง FL สำหรับครูที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์ตรง การฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะ และการนำเสนอผลลัพธ์ นอกจากนี้ งานวิจัยของ วศมน ใจชื่น (2565) ยังเสนอแนวทางที่ใช้ ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) และการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเจตคติและพฤติกรรมทางการเงินของครู

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2565) ได้ให้คำนิยามความฉลาดรู้ทางการเงินว่าเป็น “กระบวนการที่บุคคลพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางการเงิน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและการดำเนินชีวิตทางการเงินที่เหมาะสม” โดยเน้นว่าความฉลาดรู้ทางการเงินไม่ใช่เพียงแค่การมีข้อมูลทางการเงิน แต่ต้องสามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการวางแผนการจัดการหนี้สิน การออม และการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระยะยาว นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังได้ระบุว่าความฉลาดรู้ทางการเงินควรพัฒนาในทุกกลุ่มประชากร โดยเฉพาะกลุ่มวิชาชีพครูที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างรากฐานความรู้ให้แก่เยาวชน ครูจึงต้องมีความเข้าใจเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง เพื่อเป็นต้นแบบ และสามารถถ่ายทอดทักษะทางการเงินแก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีส่วนช่วยลดปัญหาทางการเงินส่วนบุคคล เช่น ภาระหนี้สินเกินตัว ซึ่งพบได้บ่อยในกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวม ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงมองว่าความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ เพราะเมื่อบุคคลสามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองได้ดี ย่อมช่วยลดปัญหานี้ครัวเรือน และเพิ่มศักยภาพการใช้จ่ายและการออมในระบบเศรษฐกิจโดยรวม

สุทธิ สิปิกา (2566) พัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการที่บูรณาการความฉลาดรู้ทางการเงินเข้าสู่หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อยกระดับทักษะการตัดสินใจทางการเงินของนักเรียน และ สุธน วงศ์แดง (2568) เสนอให้พัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินตั้งแต่ระดับการผลิตครู

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Jamil and Deeba (2025) ศึกษาในกลุ่มนักศึกษาครู พบว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Financial Well-being) โดยเฉพาะในมิติของ พฤติกรรมทางการเงิน ($r=.610$) และทัศนคติทางการเงิน ($r=.512$)

Bustos and Marapao (2025) ศึกษาครูในฟิลิปปินส์ พบว่า ครูมีความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับสูง โดยมีเจตคติทางการเงินที่ดี แต่ยังคงพบปัญหาเรื่องการจัดการหนี้และการใช้จ่ายเกินตัว (พฤติกรรมทางการเงิน)

Compen, De Witte, and Schelfhout (2019) และ Louis, Siswandari, and Noviani (2024) สังเคราะห์ว่า TPD ด้าน FL ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การเน้นเนื้อหา การเรียนรู้เชิงรุก ความสอดคล้องกับนโยบาย ระยะเวลาที่ต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมแบบกลุ่ม และความเป็นเจ้าของในการเรียนรู้ของครู โดยเน้นการใช้ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Zulaihati, Susanti and Widyastuti (2020) ในกรุงจาการ์ตาพบว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเงิน 4 ด้าน คือ พฤติกรรมการออม พฤติกรรมการใช้จ่าย การวางแผนทางการเงินระยะสั้น และการวางแผนทางการเงินระยะยาว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ครูที่มีความรู้ทางการเงินสูงมีแนวโน้มที่จะมีวินัยในการออมและวางแผนการเงินได้ดีกว่า

Barrot et al. (2024) ระบุว่า ครูที่มีความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับสูงมักจะจัดการการเงินส่วนบุคคลได้ดี มีความมั่นคงในชีวิต และมีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนด้านการเงินในชั้นเรียน

Cangir et al. (2024) พบว่า เพศ สถานภาพสมรส อายุ และอายุงาน มีความสัมพันธ์กับระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูอย่างมีนัยสำคัญ โดยครูเพศชายมีคะแนนสูงกว่าครูเพศหญิง ครูที่แต่งงานแล้วมีความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าครูโสด และครูที่มีอายุและอายุงานมากกว่ามีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษามีความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าครูในระดับอนุบาลและประถมศึกษา

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2022) นิยาม Financial Literacy ว่าเป็น การผสมผสานระหว่างความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรม ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน

Lusardi and Mitchell (2020) เน้นย้ำว่า Financial Literacy คือความสามารถในการใช้ความรู้และทักษะทางการเงินในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และชี้ว่า บุคคลที่มี Financial Literacy สูง มักมีการวางแผนเกษียณและจัดการหนี้สินได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า โปรแกรมการศึกษาทางการเงินสามารถเพิ่มระดับความรู้ทางการเงินและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินในเชิงบวกได้จริง

Barrot et al. (2024) ระบุว่า ครูที่มีความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับสูงมักจะจัดการการเงินส่วนบุคคลได้ดี มีความมั่นคงในชีวิต และมีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนด้านการเงินในชั้นเรียน

Zulaihati, Susanti and Widyastuti (2020) ชี้ให้เห็นว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินมีผลบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเงิน ของครู 4 ด้าน ได้แก่

1. พฤติกรรมการออม (Saving Behaviour)
2. พฤติกรรมการใช้จ่าย (Shopping Behaviour)
3. การวางแผนทางการเงินระยะสั้น (Short-term Planning)
4. การวางแผนทางการเงินระยะยาว (Long-term Planning)

ผลการวิเคราะห์ยังชี้ว่า ครูที่มีความรู้ทางการเงินสูงมีแนวโน้มที่จะมีวินัยในการออมและการวางแผนทางการเงินมากกว่า และมีการเปรียบเทียบราคาก่อนซื้อสินค้า มีพฤติกรรมการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล

Lusardi and Mitchell (2014; 2020) พบว่า บุคคลที่มีความฉลาดรู้ทางการเงินสูงมักจะมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดี เช่น การออมเงินอย่างสม่ำเสมอ การจัดการหนี้สินอย่างมีวินัย และการวางแผนการเงินระยะยาวอย่างเป็นระบบ และชี้ว่า โปรแกรมการศึกษาทางการเงินสามารถเพิ่มระดับความรู้ทางการเงินและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินในเชิงบวกได้จริง เช่น การลดภาระหนี้ การเพิ่มอัตราการออม และการตัดสินใจลงทุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. สรุป

การพัฒนาครูที่เน้นการบูรณาการทั้งความฉลาดรู้ทางการเงินและทักษะวิชาชีพ เจตคติและค่านิยมวิชาชีพ ชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การประเมินผลและสะท้อนกลับ และการสนับสนุนเชิงนโยบายและทรัพยากร การเชื่อมโยง ความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมทางการเงินเข้ากับกลไกการพัฒนาครูที่จะช่วยให้ครูสามารถจัดการชีวิตทางการเงินได้อย่างมั่นคง และทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนการศึกษาทางการเงินในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความท้าทายที่ครูไทยเผชิญอยู่ (ปัญหาหนี้สิน) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (UN SDGs) ในด้านคุณภาพการศึกษา (SDG 4) และการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ทั่วถึง (SDG 8) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพวิชาชีพครูในระยะยาว

7. อภิปรายผล

ครูไทยส่วนใหญ่มีปัญหาหนี้สินเรื้อรังจากการขาดวินัยในการใช้จ่าย (พฤติกรรม) แม้จะมีรายได้มั่นคง (ปัจจัยด้านบุคคล) การศึกษาในครั้งนี้อาจช่วยให้ความฉลาดรู้ทางการเงินมี 5 องค์ประกอบที่ครอบคลุมถึง เจตคติ พฤติกรรม และการตัดสินใจทางการเงิน จึงเป็นการเน้นย้ำว่า แนวทางการพัฒนาต้องมุ่งไปที่การเสริมสร้าง วินัยทางการเงินและความเชื่อมั่นในการวางแผน ซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่จะขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน การบูรณาการแนวทางการพัฒนาครู (TPD) เชิงระบบ

1. **ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)** เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการสนับสนุนการเรียนรู้ของครูในบริบทจริง การใช้ PLC ในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินจะช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนกรณีศึกษาทางการเงิน (เช่น การบริหารหนี้สิน) และร่วมกันพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้านการเงินที่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้จริง Compenn et al. (2019) ย้ำว่าการบูรณาการแนวทางการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพต้องมีการมีส่วนร่วมร่วมกัน (Collective Participation) ผ่าน PLC

2. **การประเมินผลและสะท้อนกลับ** การประเมินผลควรเป็นแบบ "ประเมินเพื่อพัฒนา" (Formative Evaluation) และควรให้ข้อมูลสะท้อนกลับเฉพาะบุคคล (Individualized Feedback) เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงพฤติกรรมทางการเงินของตนเอง (เช่น การวางแผนงบประมาณ การลดหนี้สิน) อย่างต่อเนื่องและตรงจุด

3. **การสนับสนุนเชิงนโยบายและทรัพยากร** แม้ครูจะมีความมุ่งมั่น แต่หากขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนาจะไม่ยั่งยืน นโยบายที่ชัดเจน (เช่น การบรรจุหลักสูตรอบรมด้านการเงิน) และการจัดสรรทรัพยากร (เช่น งบประมาณสำหรับการอบรมเชิงปฏิบัติการ) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูในพื้นที่จำกัดสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินได้อย่างทั่วถึง

8. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญส่ง และคณะ. (2563). ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 10(1); 31–37.
- ฉัตรสุตา เทพวิมลเพชรกุล, และสุชาดา นันทะไชย. (2567). วินัยทางการเงิน...เส้นทางเดินของครู สู่การไร้หนี้สิน: กรณีศึกษาข้าราชการครู โรงเรียนบ้านหมอมพัฒนาคุณ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 13(4); 40–52.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *สรุปผลการสำรวจทักษะทางการเงิน (Financial Literacy)*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- จิตติ ธาราสุข, มนัสวาทน์ โกวิทยา, และสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทักษะด้านการเงินที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ของครู. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(12); 339–353.
- ภัทรชัย อ่อนน้อม, และพัชราภรณ์ ทัพมาลี. (2568). ความฉลาดรู้ทางการเงินของครูรุ่นใหม่. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 53(2); JESCU5302003.

- วศมน ใจชื่น, และพงษ์ลิขิต เพชรผล. (2566). ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน. **วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์**, 10(2); 259–268.
- สุทธิ สี่พิกา. (2566). นวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความฉลาดรู้การเงิน. **วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษา**, 15(1); 44–59.
- สุธน วงศ์แดง. (2568). ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาครู: กลยุทธ์และแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมสู่วิชาชีพในยุคดิจิทัล. **วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์**, 5(1); 104–114.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยชุดความฉลาดรู้ (literacy)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- Atkinson, A., & Messy, F. (2012). **Measuring financial literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) pilot study**. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15. OECD Publishing.
- Compen, B., De Witte, K., & Schelfhout, W. (2019). **The role of teacher professional development in financial literacy education: A systematic literature review**. *Educational Research Review*, 26, 16–31.
- Darling-Hammond, L. (2023). Teacher learning that supports student learning. **Review of Educational Research**, 93(5); 691–729.
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. **Journal of Consumer Affairs**, 44(2), 296–316.
- Kaufman, R. (1977). Needs assessments: Internal and external. **Journal of Instructional Development**, 1(2); 5–8.
- Louis, S., Siswandari, S., & Noviani, L. (2024). Essential components of teacher professional development for financial literacy: A literature review. **Journal of Education and Learning (EduLearn)**, 18(2); 570–578.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2020). **Assessing the impact of financial education programs: A quantitative model**. *Economics of Education Review*, 78, Article 102014.
- OECD. (2020). **OECD/INFE 2020 international survey of adult financial literacy**. OECD Publishing.
- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. **Journal of Consumer Affairs**, 44(2); 276–295.